

Trovärdighet och sanning

Kvinnan och urkyrkan

Vedersakliga belägg

www.rikareliv.info

Inledning:

I ett läsarbrev till nättidningen Rikare Liv – Civilisation, fick jag en kritisk fråga om kvinnans betydelse i urkyrkan (se nästa sida). Frågan gällde sanningshalten av en tidigare artikel där jag hävdade att kvinnan under en kort period i det tidigaste skedet av urkyrkan haft ett visst inflytande på samma villkor som mannen.

Troligtvis var detta i anslutning direkt efter påverkan av Jesus verksamhet och fram till 200-talet någon gång. Därefter upphörde denna jämlikhet på grund av den nya makten över det som skulle formuleras till den nya kristendomen.

Paul Lindberg

Kvinnan och urkyrkan ©
Rikare Liv – Civilisation, 2008
Paul Lindberg

www.rikareliv.info

Kvinnan och urkyrkan

Fanns något inflytande för kvinnor i urkyrkan?

Paul Lindberg skriver: "Många kvinnor organiserade församlingarna som tillsyningsansvariga, predikade och kunde vara lärare, precis som männen. De var också präster, kyrkoherdar och till och med biskopar. Så föredömlig var urkyrkan. Och detta hade de lärt av Jesus"

Vad bygger Paul Lindberg detta på? I vilka historiskt trovärdiga skrifter finns detta? Det kan verka som en fin tanke, men var står det? De gnostiska skrifterna kanske har sagt att Jesus har sagt detta, men dessa skrifter är ofta inte så trovärdiga i det de berättar om den historiska Jesus. Vad gäller ordningen i församlingarna tror jag inte dessa skriver något om det. Jag tror inte de gnostiskt kristna organiserade sig på det sättet. Så vad bygger du då detta på? Eller vem säger att det är så?

En läsares fråga i Rikare Liv

Paul Lindberg gav sitt svar enligt följande på nästa sida.

Paul Lindberg svarar:

Var i skrifterna finner man detta om kvinnors inflytande i urkyrkans församlingar?

En av de första som ger antydningar om kvinnans roll i urkyrkan är Paulus själv, som kommenterar, konstaterar och drar slutsatser. Och från honom kan alla vi andra dra egna slutsatser om kvinnans inflytande i den allra tidigaste Jesusrörelsen. Men inte bara från honom. Det finns faktiskt en hel del uppgifter om dessa förhållanden enligt olika källor, som rapporterats av forskningen.

Därför har många forskare tagit ställning till gnosticisms trovärdighet i denna fråga, och ställt trovärdigheten i relation till de olika kyrkofäder som banade sig fram, genom de historiska kyrkomötena. Ställningstaganden har gällt de faktiska följderna av dessa kyrkomöten, och det som ledde till urartad underkastelse av de troende människorna.

Många skrifter som hittades i Nag Hammadi och andra platser i det kristna Egypten, anses idag som trovärdiga tankar kring kristen gnosticism, och belyser en del om kvinnans roll i den tidiga kristenheten.

I Romarbrevet (16:1-12) berättar Paulus om åtta kvinnor som tycks vara några han känner, sannolikt diakoner och lärare (enligt flera berömda forskare, bl.a. prof. Elaine Pagels).

I första korintierbrevet (11:5) nämner Paulus att både kvinnor och män "ber och profeterar" i församlingen. Professor Ranke-Heinemann menar att ordet "profetera" innebar "en officiell proklamationsakt, av dem som predikar".

Profetera betyder *förkunna* (av grek. *prophetes*). Enligt min mening kan profetera även innebära skriftställning: skriftprofeterna profeterade – förkunnade, helt enkelt.

Paulus konstaterar alltså att både kvinnor och män agerar på liknande sätt, genom att profetera och döpa. Av detta drar han slutsatsen att kvinnorna ska tala vid församlingens möten, de har inte lov att tala utan ska underordna sig... och så vidare.

FORSKARNAS UNDERLAG. Det man kan finna i skrifterna utöver det konkreta, står ofta mellan raderna, genom hänsyftningar och under-

förstådda betydelser, som bland annat lingvistiskt och psykologiskt kan tolkas. Och det är där som forskarna ofta hittar de logiska sammanhangen och förklaringarna genom jämförelser skrifter emellan. Det är även genom motskrifter och propaganda från kontrahenterna som tolkningar kan göras. Så arbetar både teologi- och historieforskningen. Visserligen kan olika ståndpunkter uppkomma, det är inte ovanligt.

Forskare från John Hopkins University, menade i ett program (History Channel) att det under den första tidens kristna i romarriket inte fanns några större motsättningar mellan dem som kallade sig gnostiker bland judar eller Jesusanhängare. Det var egentligen inte frågan kring gnosticism som var det särskiljande i första hand, inte heller någon större motsättning mellan kön eller etnicitet vid denna tid.

Om detta finns i dag en ganska samstämd uppfattning bland många forskare. Det handlade i stället om de *initierade* Jesusanhängarna, där motsättningen mellan man och kvinna, eller mellan grek och jude inte var riktigt *comme il faut* i den kristna rörelsen. Och detta hade de Jesustroende alltså lärt sig av Jesus. Jesus är antagligen den första i historien som kom så långt med jämställdheten mellan könen.

I slutet av andra århundradet förändras bilden av denna fina tanke, som drivs fram av tidens värderingar och av maktens representanter. Helt enkelt av dem som inte ville att det skulle få vara så. Dessa människor, anhängarna av den bestående ordningen, var heller inga Jesusanhängare i realiteten.

De som reviderade Jesus intentioner kom med tiden att segra genom en mycket hårdnackad kamp där alla medel användes: förtal, förföljelse och öppet våld med förödande lidande och död. Jesus ord var nämligen det hotande svärdet, ett löfte och hopp för många människor med en god vilja, men kom att utgöra ett reellt hot mot den förtryckande makten.

Jesusrörelsen hade nämligen växt till sig i hela det romerska samhället. Det fanns en bildad medelklass bland Jesusrörelsens medlemmar, med ett visst inflytande runt om i samhället. De utgjorde ett hot mot det bestående.

MAKTEN KRÄVDE UNDERDÅNIGHET. Den hätska propaganda mot Jesusanhängarna kom från flera håll: traditionalisterna, som inte ville ha de förändringar som Jesus predikat. Det kom från kejsarstaten som såg en obstinat rörelse som ville andas fritt och som inte ställde in sig i leden.

Romersk religionsfrihet krävde underdånighet till kejsarstaten. Det var dessa krafter som fick ord som "gnostiker" att ändra betydelse, än den

som de initierade själva lade in i ordet. Orden kom att vändas mot Jesusanhängarna, men med nedsättande fördomsfullhet, och med perspektivbyten och propagandaklypskor.

Framträdande åsikter hos gnosticism var den dualistiska skillnaden mellan det goda mot det onda. Och det var i tolkningen av det onda som många gånger ledde till starka motsättningar. Det onda och det goda värderades med olika ögon således.

Det var sällan fråga om spetsfundigheter, det gällde moral och etik i tidens reellt existerande romerska imperium. Det handlade om slaveriet, om krigen och behandlingen av de egendomslösa, som kunde våldtas och misshandlas hur som helst utan några rättsliga åtgärder.

Värderingar i denna artikel har i det stora hela hämtats från en rad forskare, bland annat från docent Ylva Vramming (Lunds universitet).

GNOSTICISMENS GRUNDTANKE. Genom Livsandens lockelser kallas de mottagliga till medvetenhet kring möjligheten för en uppståndelse eller *initiation* genom medvetandet, ansåg Jesusanhängarna. Detta hade de lärt sig av Jesus. Men inte bara av Jesus, det var mycket gamla uppfattningar.

Det fanns stora variationer av dem som kallade sig gnostiker. Det utvecklades även vissa gnostiska rörelser med spekulativa system, som många gånger kunde ha berott på övertolkning och överdrifter av någonting de inte kommit till rätta insikten kring, om en kunskap de inte alltid bemästrade. Så är det än i dag, det är mycket vi inte riktigt bemästrar inom kunskapens områden – se bara på motståndet mot kvinnliga präster eller hatet mot homosexuella.

Överdrifter skedde även av dem som beskyllde de Jesustroende gnostikerna för underligheter, genom att bland annat förfölja dem, och tända eld på dem och deras skrifter. Ända fram till medeltiden förföljdes de som anklagades för gnostiker – eller heretiker. Det blev ett negativt hatord som kunde användas mot vilka oliktankande som helst.

KOSMOPOLITISK ANDEMENING. Jesusrörelsen uppstod i judisk miljö, med ibland stor andlig mångfald, i en snabb och fruktsam utveckling av etnisk blandning vid den tiden. Här skulle inte längre folk stå mot folk. I den andan blev grekiska med tiden Nya testamentets språk.

De judiska synagogorna runt om i världen på den tiden var många gånger kulturella och välkomnande samlingsplatser, med stor vidsynthet för alla dem som var intresserade.

Det var bland judarna i första hand, som Jesusintentionens snabba

spridning möjliggjordes, alltså av dem som vi idag känner igen genom pingsttraditionen.

GNOSTICISMENS BETYDELSE. Min uppfattning kring gnostikernas avgörande betydelse i Jesusrörelsens första skede, bör ses ihop med Jesus och vad han utlovade. Det vill säga genom att Livsanden utgöt andekraften över Jesus lärjungar, vilka helt enkelt blev *initierade*. Och därmed grundades den lilla skaran av Jesusrörelsens andliga sekt eller kyrka, och de blev de allra största missionsspridarna av Jesus ord.

Dessa anhängare, som trodde på Jesus och gjorde vad han uppmanat dem att göra, blev de som föregick med de goda exemplen för det goda samhället. De ville bli som Jesus, om detta kall var de helt medvetna om.

De hade blivit *initierade* med Livsanden genom inspirationer, bön och bönhördhet – i tro och i handling.

Dessa föredömliga människor profeterade, precis så som Jesus uppmanat dem att göra. I efterföljande led predikades och skrevs med tiden evangelietexter – massor!

Efter alla förföljelser och all utrensning av skrifter finns det idag bara några hundra evangelietexter kvar, oftast bara som fragment. Det kan faktiskt ha funnits tusentals av skrifter.

I kristenheten finns bara fyra officiella evangelier, visserligen mycket bra sådana. Men de skrifter som inte längre kan tydas kanske med tiden kommer att uppenbaras, genom rekonstruktion kanhända, vem vet! Hop-pas det i varje fall!

KVINNAN TRÄNGS TILLBAKA. Mot slutet av andra århundradet gick mycket av kvinnornas roll i urkyrkan mot sitt avgrundsdjupa slut. Det var kanske första gången i historien, så vitt man vet, som kvinnor fått ett någorlunda inflytande, labilt kanske, men ändå ett visst mått av jämställt inflytande med männen.

Tidsandan i romarriket var inte av det slaget att kvinnor hade en tillräcklig solidarisk tillvaro från männens sida. Och framöver skulle världen märkas av den nya framväxande romerska kyrkan med fruktansvärda konsekvenser för många människor, då den romerska kyrkan med tiden utvecklades mot kejsarstatens totalitära och konformistiska kyrka.

En man som absolut inte ville finna sig i att kvinnor andades fritt, och som fick Paulus att blekna i fråga om förakt mot kvinnans jämställdhet var romaren med namnet **Tertullianus**.

Han blev kristen år 197. Han angrep kvinnorna med oerhörda anklagelser och skymfande utfall. Han beskyllde kvinnan för att vara djävulens in-

körspört, att det är kvinnan som visar vägen till det förbjudna äppelträdet, det är kvinnan som är den första som bryter mot den gudomliga lagen, och så vidare. Han skyller även på kvinnan för Jesus död.

Han citerar ideligen Paulus fördomar mot kvinnorna, och han lyckas övertyga veliga, kraftlösa och hunsade människor. Men vad är det då som orsakar Tertullianus hätska utfall?

Han säger så här: "För hur trovärdigt skulle det verka, om Paulus som inte tillåter en kvinna att lära sig alltför mycket, skulle ge en kvinna makt att predika och döpa? Låt dem tiga och istället fråga sina män i sina hem." (Ibid., vol 1, On Bap-tism)

Det råder här ingen tvekan om att kvinnorna vid denna tid agerade i församlingarna. Sådana här indicier finns det mycket av och som växer till bevis, enligt forskningen.

Tertullianus kom att tillhöra romerska kyrkans kyrkofäder. Han angriper alla dem som inte har Paulus åskådning angående kvinnans roll. I dessa sammanhang börjar en övergång av successionsordningen sakta men säkert från Jesusrörelsens värderingar till anhängarna av Paulus värderingar. Och det nya Rom ser möjligheterna av att kunna styra över Jesusrörelsen i nya fåror. Jesusrörelsen håller nämligen på att bli en massrörelse. En potential som maktmänniskorna ville vara ledare över.

DEN ROMERSKA KYRKAN TAR FORM. Tertullianus hade påverkats av den stenrike skeppsredaren **Markion**, som år 140 reste till Rom för att grunda en egen rörelse mot Jesusrörelsen, som alltså växt till sig språngartat.

Markion och många andra mäktiga människor oroades av den snabbt växande potential som utgjorde Jesusrörelsen, och som ville så mycket.

De uppfattades som ett hot mot den bestående ordningen, vilket de sannerligen var. Det var ju Jesus avsikter.

Markion kom med tiden att starta flera församlingar runt i det romerska imperiet, och i dessa församlingar predikades endast Paulus texter.

Han och många fler insåg att Paulus var det redskap som kunde användas mot det framväxande hotet från Jesusintentionen. Han hävdade att det bara var Paulus alla brev, samt en egenredigerad version av Lukas texter som skulle användas. Han avvisade även hela Gamla testamentet, romare som han var. Han menade att Paulus var fri från judisk påverkan, vilket inte alls var sant. Alla skrifter kring Jesus hade sin uppkomst ur judendomen.

Enligt Markion var testamentet efter Jesus detsamma som Paulus hade

skrivit, och något annat behövdes inte längre. Det var troligtvis Markion som introducerade begreppet *evangelium*, som han benämnde Lukasevangeliet. Han anses själv ha redigerat om i olika skrifter, bland annat hos Lukas texter.

Enligt min mening anser jag att Apostlagärningarna är exempel på en omredigering, där Paulus trängs in som den betydelsefullaste missionären, med de rätta uttalade orden om den nya kristna rörelsen.

Enligt Jesus är det Livsanden som utgjuter andekraften över lärjungeskaran på omkring 120 personer. De fick förtroendet och uppdraget av Livsanden för att sprida Jesus ord, som är av Livsanden. Och de lyckades väldigt bra!

Markion gick för långt i sitt motstånd mot Jesusanhängarna, många vände sig mot hans propaganda. Han själv kom att utgöra den största faran för framkomligheten av ”den rätta successionsordningen”, och han uteslöts därför ur den paulinska rörelsen år 144.

Markion sätter ändå sin prägel på den nya romerska kyrkan genom hans sätt att påverka tidigare skrifter om Jesus. Han är nydanare genom att låta den skriftliga utvecklingen ta över den muntliga traditionen. Det är något nytt. Och det är hos honom som nya skrifter benämns ”evangelier”. Gamla skrifter får nu nya titlar med benämningen Evangelium, som Nya testamentets fyra evangelier, med sina upphovsmän utskrivet.

IRENAEUS – TAR ÖVER EFTER TERTULLIANUS. Biskop Irenaeus av Lyon kom från romerska Galliens huvudstad. Han utvecklade vad Markion och Tertullianus redan startat upp. Skrivna texter skulle nu formuleras och godkännas som officiella, och som de enda ”sanna” – en kanon av heliga nytestamentliga skrifter.

Detta var Irenaeus ensam om att bestämma, och som kunde genomföras av hans folk med en stark vilja och makt. De ville inte veta av några andra sanningar än de som angavs av Irenaeus själv.

Han insåg att Paulus ensam inte räckte till för att trovärdiggöra den nya romerska kyrkans ensamrätt över utvecklingen, och med en succession efter Petrus.

Genom att avfärda Markion skulle det bli lättare att få gnosticismen ur folks tankar.

Det som Irenaeus irriterades över var gnostikernas absoluta övertygelse om att de själva, och direkt av Livsanden, kunde få kunskap och vägledning, så som Jesus hade gjort.

Efter studier, samtal och bön, kom inspiration och bönhördhet. Jesus var vägen, sanningen och livet, honom tog man efter.

Just detta att de andades fritt i relation med Livsanden var hotet mot den nya auktoritära lydndsreligionen, som grundades på Paulus sanna ord, enligt Irenaeus.

År 180 gav han ut monumentalverket *Mot heresierna*, som gällde mot de gnostiska idéerna. Det blev den romerska kyrkans paraskrift i propagandan mot gnostikerna.

Tanken att människor själva kunde be direkt till Livsanden och sedan bli bönhörda var ett problem för Irenaeus, som istället ville att den nya kyrkan skulle vara ställföreträdande överhuvud här i världen.

Utan att ta bort den gnostiska tanken kunde den nya kyrkan aldrig vinna över Jesusrörelsen, det var alldeles uppenbart.

Genom Irenaeus skriftliga kritik och kamp mot gnostikerna, har forskarna kunnat utläsa att gnostikerna, med stor säkerhet, var den allra största rörelsen som gick Jesus ärenden.

Men Irenaeus anhängare var de mäktigaste, och med största resurserna och kontakter med de inflytelserika potentaterna.

Det var Irenaeus som bestämde att det endast skulle finnas fyra officiella evangelier: Matteus, Markus, Lukas och Johannes. Han var också föregångaren till det som skulle bli Augustinus treenighetslära. Irenaeus bestämde att Jesus var *som en gudomlig* gestalt: Sonen och Skaparen.

Han gör klart att den nya kyrkan var av Livsandens *enhetliga organisation*.

Ur denna militanta utveckling, med sann romersk militärordning, ville påven **Stefanus I**, (254-257) helt anspråkslöst och blygsamt, betraktas som hela världens ställföreträdare för Gud och Messias.

Det var inte fråga om hybris, utan reell maktpolitik. Det var också i kontinuitet med de romerska kejsarnas upphöjdhed i gudavärlden – *caesarapism*. Och han säger själv att Petrus kom till Rom för att tala om att Petrus är klippan, och på den klippan skall kyrkan byggas. Även att Petrus skulle ha sagt, enligt Stefanus, att han själv var Roms första biskop. Om det är sant så blev det därefter aldrig något som liknade Jesu efterföljd.

SEGER GENOM MAKT. Paulus anhängare kom att segra genom makt, medan Jesus anhängare av idag segrar utan makt!

En rad kyrkomöten befäste tidigt den romerska kyrkan som blev den största religionen någonsin.

När man har ett ont öga till orden "gnostiker" eller "gnosticism", bör man se bakgrunden till dessa Jesusanhängare och varför de blev så fruktansvärt illa åtgångna. De fick bära sina kors, som Jesus varnade om. Så är det!

Varför bryr jag mig om allt detta? Ja, jag tror själv att jag blivit påverkad av den som vi kallar Gud! Och av den anledningen söker jag sanningen och vill dela mina tankar med alla dem som tror på Livsandens andeutgjutelse över Jesus 120 lärjungar. Jag känner stor solidaritet till denna föredömliga skara. Och önskar att så många som möjligt vill göra det-samma!

DEN APOSTOLISKA SUCCESSIONENS LEGITIMITET. Rom ville helt enkelt skapa en "apostolisk succession", som skulle komma att bli de viktigaste anspråken på legitimiteten för den romersk-katolska kyrkan framöver.

Exemplen över föraktet mot kvinnorna med utgångspunkt från Paulus ord, är i en bedrövlig mångfald och fortsätter under århundradena framåt.

"Sexuell njutning kan aldrig existera utan synd" konstaterar kyrkofadern **R. Gregorii**. Kyrkofadern **J. Chrysostomos** (344-407) varnar:

"Det finns mycket i världen som kan avtrubba själens skärpa och hejda den raka vägen. Främst kommer umgänget med kvinnor... En blick kan slå till och oroa själen, inte endast från den lättsinniga utan även från den sansade...". (prof. Ranke-Heineman)

Denna sexualfientliga syn och demonisering av kvinnan handlar om en snedvriden och patologisk ondska. Här utgår kyrkofadern endast från mannens själ, som kvinnan står i vägen för. Och så här fortsätter kyrkohistorien fram till modern tid.

Kvinnorna tycks själva gjort sig skyldiga när de behandlades illa eller våldtogs av upptända män. Av dessa kvinnofientliga män var det antagligen kvinnans eget fel att de fötts till kvinnor.

På medeltiden kom den tyska boken Häxhammaren, en instruktionsbok i hur man uppspårar häxor och hur de ska behandlas och avväpnas. Helt i linje med nazismens antisemitism!

Än i dag finns denna förvridna människosyn runt om i världen, men som trängts tillbaka av den återerövrade sanningens väg till livet. Och detta är det sanna Jesusarvet, från dem med en god vilja för kärlek och rättvisa.

Detta är historien med vedersakliga belägg.

LIVSANDEN VERKAR I VÄRLDEN. Genom tidens gång och händelser fram till i dag, har dessa Jesusideal genomstrålat vår tid, och genom andlig pånyttfödelse väckts till liv och till framgång.

Livsanden verkar i världen, men människorna ser det inte, säger Jesus.

Vad har hänt i delar av världen genom dessa ideal? Ja, i Sverige kan vi idag se kvinnliga präster och biskopar; vi kan se kvinnliga teologer,

forskare och beslutsfattare av alla slag. Vi kan även se religionsfrihet och ekumenik välvilja; en viss yttrandefrihet och en någorlunda frihet att kunna påverka – i alla fall för vissa.

Och Paulus dåliga åsikter har i praktisk handling reviderats av ren nödvändighet. Vad liknar allt detta om inte vår tids gnosticism?

Arvet efter Jesus lilla skara har till slut tvingats fram genom tro och handling under århundradena, av efterföljarna med de goda idealen.

Vi ser också att tro och handling måste gå hand i hand, med ogrumlade demokratiideal.

Urkyrkan, eller rättare sagt den tidiga Jesusrörelsen, började med församlingen i Jerusalem, med Petrus och Jakob som ledning.

Församlingen var föredömlig på många sätt och vis, med bland annat gemensamt ägande och med aktiva kvinnor, som hjälpte till precis som männen.

Vid apostlamötet i Jerusalem upptogs även icke-judar. Och det visar att Petrus och Jakob helt klart var medvetna om Jesus avsikter med att Jesus ord gällde alla människor, inte bara judarna.

Att Paulus ansågs var den som ensam ville missionera bland hedningar var propagandaretorik, för att legitimera en ensidig favör till Paulus ord. Denna historiesyn kan mycket väl vara ett verk av Markion. Det är till och med mycket möjligt, och grundas på faktiska händelseförlopp under denna tidsperiod.

Kriget som nådde Jerusalem 68-70 skingrade urförsamlingen, som enligt traditionen utvandrade till östra Jordan, men återvände efter krigets slut. Det var urförsamlingen som inledde missionsverksamheten. Efter urförsamlingen startar den långa process som kom att utvecklas till dagens kristenhet. I alla fall bland vissa föredömliga organisationer och människor.

KUNSKAPEN I RELATION MED LIVSANDEN. Fram mot tvåhundralets slut ökar emellertid de som kallas för gnostiker, men i nya former och omfattande tillväxt. Samtidigt ökar trycket från romarstaten med förföljelser och förtryck. Det var manikeism som tog plats i människornas tankar, en diametralt annorlunda kristen rörelse än den paulinska rörelsen. Det var genom kejsarmakten som den paulinska rörelsen till slut kunde segra.

Det växte också fram en polarisering mellan olika framväxande fraktioner. Paulism var alltså en av flera rörelser, men som lärerades med de krafter som oroades över Jesusanhängarnas växande skaror. De som får det negativa tillmälet "gnostiker", alltså de som tog till sig kunskap i Jesu

efterföljd, vilka andligen skulle föra dem i gemenskap med Livsanden.

Gnosis betyder kunskap genom insikt och initiation, och gnostiker kan förklaras som en bildad och insiktsfull människa, och de fanns inom alla kristna rörelser, judendomen och långt senare även bland islams sufism, samt inom buddhism och hinduism.

Det som framkommit om urkyrkan, eller rättare sagt den allra tidigaste Jesusrörelsen, är genom den idoga forskningen i första hand.

Även om Jesus var orsaken till denna rörelse så var han själv aldrig kyrkobyggaren. **Jesus är fortfarande hörnstenen som väntar på att få komma på plats.** Detta kan bara ske genom frivillighet av var och en, i både tro och handling.

Kyrkan formulerades långt senare av de krafter som tillsammans, genom kyrkomöten, manifesterade vad som skulle bestämmas vara den enda sanna tron. Och detta var Paulus version av sina egna åsikter.

Paulus var alltså en av de första som beskrev att kvinnan gjorde sin röst hörd, men som Paulus ogillade, Detta är historia med vedersakliga belägg.

Paul Lindberg